

4519 63

26. 11. 63

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΑΛΕΚΟΣ ΦΑΣΣΙΑΝΟΣ

για την νεοελληνική τέχνη
και για την ζωγραφική του

ΠΑΡΙΣΙ, Μάρτιος

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ στο Παρίσι, στην γκαλερί «Τρία σύν δύο», πραγματοποιήθηκε ατομική έκθεση του γνωστού Έλληνα ζωγράφου Αλέκου Φασσιάνου. Σε συνομιλία που είχα μαζί του, του ζήτησα να μιλήσει για τους αναγνώστες του «Βήματος», σχετικά με την σύγχρονη τέχνη, την ελληνική ζωγραφική και την δουλειά του. Ο Αλέκος Φασσιάνος επέμενε ιδιαίτερα στους ειδικούς χαρακτήρες της ελληνικής παραδόσεως και στην ανάγκη να τους διατηρήσουμε όσο γίνεται περισσότερο, να τους ανανεώσουμε και να τους προβάλουμε δημιουργικά, στον αιώνα του τεχνικού πολιτισμού που ζούμε.

Η ελληνική παράδοση, μου είπε, συγκροτείται από στοιχεία της αρχαίας ελληνικής, της βυζαντινής και της λαϊκής μας τέχνης. Στοιχεία της βυζαντινής έχουν ιδιαίτερα επηρεάσει εξ' άλλου και την δυτική ζωγραφική, φτάνοντας μέχρι τον Φράντζεσκο και τον Μπελλίνι. Θα μπορούσαμε να διατηρήσουμε λοιπόν, από την αρχαία ελληνική και την βυζαντινή μας τέχνη, ώρισμα διώματα, να τα προσαρμόσουμε στις ειδικές, σημερινές συνθήκες και να δημιουργήσουμε αργότερα με τον χρόνο, στην ανούργια, νεοελληνική παράδοση.

Είναι αυτόνοτο, συνέχισε ο Αλέκος Φασσιάνος, πώς τα στοιχεία της αρχαίας ελληνικής, της βυζαντινής και της λαϊκής μας τέχνης, δεν θα διατηρηθούν επ' άπειρον, στην νέα ελληνική ζωγραφική. Θα πρέπει να τα δούμε σαν τα στοιχεία, που θα μας συνδέσουν με το παρελθόν, που θα μας δώσουν την συνείδηση του παρόντος μας και, τέλος, την έκκίνηση για κάποια καθαρά καινούργια νεοελληνική παράδοση. Προσωπικά, θα έδινα ένα περιθώριο εκατό περίπου χρόνων στην γένεση αυτής της καινούργιας ελληνικής παραδόσεως.

Θάθελα, να προσθέσω, μου είπε ο Αλέκος Φασσιάνος, ότι δεν έριθνος, να διατηρη στην τέχνη του, τα καθαρά δικά του στοιχεία, παρά όλα τα διεθνή κινήματα. Δεν πρέπει να ντροπιάσουμε γι' αυτό, που είμαστε κι' εξ' άλλου στην Ευρώπη και παντού στον κόσμο, ζητούν από τις χώρες την πρωτοτυπία τους, την κληρονομική τους φυσιογνωμία. Στην Αμερική, για παράδειγμα, το πόπ-άρτ, που βγήκε από ανάγκες της σύγχρονης ζωής, έχει καθιερωθεί σαν αντιπροσωπευτική και χαρακτηριστικά, αμερικανική τέχνη.

Για την καινούργια, νεοελληνική μας τέχνη, θα θεωρούσα υποχρέωση να θυμίσω, την συμβολή του Τσαρούχη, του Μόραλη, του Μπουζιάνη και του Παρθένου. Το έργο του Τσαρούχη, το πρωτογνώρισα όταν ήμουνα 19 χρονών κι' από τότε μ' επηρέασε βαθιά, μέχρι σήμερα. Και τα στοιχεία, που προσέφερε το έργο του, είναι ακριβώς τα κατάλληλα, για να τοποθετήσουν τις βασικές αρχές, της νεοελληνικής μας παραδόσεως. Γιατί ο ίδιος βγαίνει από μελέτη βαθειά των αρχαίων κατακτήσεων και είναι από τους πρώτους που ανέτηλεψαν την ανάγκη να συνδέσουμε την ζωγραφική μας, το σύγχρονο παρόν, με το παρελθόν.

Κατώρθωσε ωστόσο να τα συνδυάσει όλα αυτά, με την σύγχρο-

νη ζωή. Ο τρόπος, που συνθέτει τις φιγούρες του, είναι διαλαμένος από τη ζωή τη δική μας, τα σπιντα με τα κεραμίδια, τα κρεβάτια με τα πόμολα. Όταν μεταχειρίζεται το φώς, το χρησιμοποιεί συχνά για να προβάλλει, στα έργα του τον όγκο και με τους κανόνες της βυζαντινής ζωγραφικής, το ρίχνει συχνά στα πρόσωπα, όπως σε «φλάς». Η βαθειά γνώση της τεχνικής, ξεχωρίζει τον Τσαρούχη από τα σύγχρονα ρεύματα της τέχνης, αλλά, ταυτόχρονα, τον τοποθετεί ανάμεσα στους σίμ μοντερνούς. Γιατί πράγματι σήμερα, η τεχνική στην τέχνη ξεχάσθηκε, οι καλλιτέχνες αναζητούν την πρωτοτυπία και ξεχάσαν την γνώση. Μαζί με την γνώση λησμόνησαν,

να βάζει τόνους. Ο Τσαρούχης είναι πολύ πιο ζωγράφος από μένα: ξέρει απόλυτα αυτή την τεχνική. Ένας άλλος ζωγράφος, που με έχει επηρεάσει, είναι ο Μόραλης — και δανείσθηκα πολλά στοιχεία από το έργο του. Ίσως από τον Μόραλη, το έργο του, που έμεινε άφρασε τις πιο πολλές έντυπώσεις, να είναι «Οι νεκρικές γυναίκες σε τραπέζιο». Αγαπώ από τον Μόραλη το χρώμα του, που εν και δέν είναι ομοιομορφο σε μία επιφάνεια, δίνει από μακριά την έντυπωση, πώς είναι. Έχει εξ' άλλου, κάποια ψυχρότητα στην ζωγραφική του, σαν τον Πιέρο ντε λά Φραντσέσκα. Προσωπικά πιστεύω, πως ο Τσαρούχης κι' ο Μόραλης είναι πολύ μεγάλοι ζωγράφοι και πως όταν θα περάσουν, οι διάφορες σύγχρονες σχολές θα αξιολογηθούν πιο σωστά και θα τοποθετηθούν στη θέση που τους αρμόζει.

Θαμάζω επίσης τον Διαμαντόπουλο. Είναι ένας πρωτεργάτης της νεοελληνικής ζωγραφικής, πολύ πιο δεμένος με την Ανατολή, και με την λαϊκή μας παράδοση.

Είμαι μάλλον έντοτικτώδης και δεν μπορώ να κάνω την ζωγραφική μου πρόβλημα, έχω κυρίως μία αίσθηση της ζωγραφικής. Ένας ζωγράφος επίσης, που προτιμώ, είναι

παράλληλα, το πρόβλημα της τέχνης, μεταβλήθηκαν σε έφευρέτες, που ενδιαφέρονται κυρίως να ανακαλύψουν.

Όστόσο, στην Ιστορία της μοντέρνας ζωγραφικής, παρατηρούμε ότι η ανάπτυξη της τεχνικής, αφού έφτασε σε κάποια τελειότη-

ναί ο Καρδής, που δεν έχει εκθέσει στην Ελλάδα και ζη κυρίως στην Αμερική. Ζωγραφίζει τοπία ελληνικά με βαθειά γνώση του ελληνικού χώρου.

Για μένα, η σημασία του έργου τέχνης είναι να δίνει συγκίνηση στους άλλους. Και να επιτρέπει

τα, την Αναγέννηση, αφαίρεσε από την τέχνη το μυστήριο, και την μετέβαλε προοδευτικά σε φωτογραφία. Οι ανανεώσεις, λοιπόν, ήταν και τότε όπως και σήμερα απαραίτητες και τίποτα τώρα δεν μας φαίνεται πιο χαρακτηριστικό, από την δημιουργική προσπάθεια των εμπρεσιονιστών, να αποδώσουν ένα φαινόμενο εμετάβλητο, όπως την φύση. Το αντικείμενο της τέχνης λοιπόν κι' αυτό μεταβάλλεται, όπως έγινε με την αφηρημένη και γενικά, παρατηρούμε μία συνεχή προσπάθεια για το ξεπέσμα των μέσων και του σκοπού.

Προσωπικά για μένα, είχε ιδιαίτερη σημασία στην ζωή μου, να καταλάβω την Ιστορία της ζωγραφικής και να έμβωθύνω σε κάθε μία επί μέρους προσπάθεια. Είδα τί κάνουν οι πολλοί και τίς ξερευνές τους. Αρχικά, στην ζωγραφική μου, μ' ενδιαφέρει ο άνθρωπος, οι φιγούρες να είναι επίπεδες, σαν σκιάς, ένα αντικείμενο να φωτίζεται από πίσω, όπως όταν δύν ο ήλιος και το φώς χρωματίζει από την πλάτη των αντικειμένων. Μ' άρεσει να κάνω ένα σχέδιο και απλώς να το γεμίζω με χρώμα, χωρίς αυτό να αποκλείει ότι στο μέλλον κάποτε, θα μπορούσα να καταλήξω και σε απόλυτο ρεαλισμό. Ένα αντικείμενο, δεν μ' ενδιαφέρει κι' αυτό που είναι, αλλά για τα στοιχεία, που το αποτελούν. Το κυττάζω, λοιπόν, χωρίς να το ζωγραφίζω και το ξανασυνθέτω αργότερα με την άφησηση. Μου δίνει έτσι, μία άλλη έντυπωση. Ένα ελικόπτερο ή μια άρμαχη. Ένα αυτοκίνητο ήλιο. Ζωγραφική κινήσιακή, όπως όταν, αφηρημένα, κάνουμε σχήματα, σαν σε ένα δράμα.

Πρώτα, ζωγράφισα κατευθείαν από το μοντέλο, και έκανα πόζες σταθερές, στατικές. Σύνθεση στασιωτή στο σώμα, όπου η κατασκευή στηρίζεται σε μία όριζοντια και μία κάθετη. Αργότερα, τα σώματα τα παραμόρφωσα, όπως σε κυκλαδικά, πήραν ένα συμβολικό περιεχόμενο, κάτι το φανταστικό. Με τον χρόνο άπλουστεύθηκαν, ένας άνθρωπος σ' ένα σπίτι μ' ένα ποδήλατο, τα πλακάκια ενός δωματίου, ο καπνός του τσιγάρου.

Ο φροτισμός και το σχέδιο μ' ενδιαφέρουν στην τέχνη περισσότερο από την ζωγραφική. Χρησιμοποιώ μεγάλα πινέλλα και συνδυάζω πλαστεϊκές πινελιές με σχεδιάσματα από μολύβι. Το χρώμα και το σχέδιο είναι τα δύο απαραίτητα στοιχεία της ζωγραφικής αλλά, προσωπικά, προτιμώ το σχέδιο. Μία ποιότητα της ζωγραφικής είναι να κατέχη ο καλλιτέχνης την Ικανότητα

στον καλλιτέχνη να ψάξει μέσα του, να βρή τα παιδικά του δράματα και να μπορέσει να τα εκφράσει.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ

Για τους Αμερικανούς
ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ
ΚΡΑΣΙΑ
ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Είναι τα γαλλικά και τα δυτικογερμανικά

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ, Μάρτιος

Ένδιαφερομένη διά... το οίνο-παραγωγικών γόητρον των Ηνωμένων Πολιτειών, μία υπηρεσία του Στρώτη Ντιπάρτμεντ είχε συντάξει πρό έτος έτους περίπου, έναν κατάλογο που περιλαμβάνοντο

ΤΟ ΒΗΜΑ The Washington Post

τά 90 καλύτερα κρασιά της χώρας. Ο κατάλογος αυτός είχε σταλή προς όλους τις πρεσβείες των Ηνωμένων Πολιτειών, με την σύσταση να χρησιμοποιούνται κατά προτίμηση, εις τας διαφόρους των εκδόσεις και άλλας κοσμοφόρους δεξιώσεις.

Φέτος, όμως, ένας από τους ανωτέρους υπαλλήλους του αμερικανικού υπουργείου των Έξωτερικών, και συγκεκριμένως ο Ντσαϊντ Μπρούς συνέταξε έναν καλύτερον κατάλογο, με τα 10 καλύτερα κρασιά του κόσμου — όπου δυστυχώς δεν περιλαμβάνεται κανένα από τα προαναφερθέντα αμερικανικά.

Ο κ. Μπρούς, ο όποιος θεωρείται ειδήμων εις τό θέμα τουτο, επέλεξε τα ωραιότερα κρασιά του αποκλειστικώς από την Γερμανία και την Γαλλία, όπου άλλωστε υπηρέτησε κατά το παρελθόν ως πρεσβευτής είναι δέ τα εξής:

Κόκκινα κρασιά: «Σατώ Σεβάλ Μπλάν, 1926», «Σατώ Λεοβίλ Λακάς 1945», «Σατώ Μουτόν Ρότσιλντ 1949», «Κλό ντε Βουζό 1945», «Σατώ Σεβάλ Μπλάν 1955».

Λευκά κρασιά: «Κορτόν Ζαυλάιν (Λουί Λατούρ) 1957», «Σεβάρτζ Χόμπεργκερ Σπατέλτ 1949», «Σελο Γιοχάνιςμπέργκερ 1959», «Λέ Τκράν Μουτράτ 1962», «Μπέρνικαστελερ Ντόκτορ Λαουσέξ 1959».

ΕΙΣ
ΜΑΤΟΣ
ΛΙΑΙΑ

πόφυξις σας άπαλλάσσει
α και γρήγορα, χωρίς να
νο του φυγειού επιτυχγά-
ένα μόνο λεπτό. Τα τρό-
άκόμα και το παγωτό δέν

Ε;
ΤΟΡ
Η ΣΑΣ ΤΗ ΖΩΗ

